
A Model for Detecting Organized Crime Used by Iranian Police

Ali Yakta¹

Abstract

Background and aim: A series of crimes with new methods and forms, complexity in the way of committing and with special characteristics at the national and transnational levels, known as "organized crimes", is expanding, which has caused insecurity in both national and international societies. According to its legal duty, the police is the main custodian of discovering and fighting organized crime. This research has been done with the aim of presenting the model of detecting organized crimes used by the Iranian police.

Method: The present research is applied in terms of purpose and mixed in nature. In the qualitative part, the sample size consisted of 15 knowledgeable experts who were selected based on the theoretical saturation principle of the purposive sampling method. The data collected from the semi-structured interview technique were analyzed and analyzed using the qualitative content analysis method with "MAXQDA" software. Quantitative part is survey method; The statistical community of this department included 251 specialized police experts, and the sample size was 148 based on Morgan's table and stratified random sampling method. Quantitative part data was collected by questionnaire tool and analyzed through LISREL software.

Results: The criminalization pattern of organized crimes includes six dimensions (structure, goals, human resources, technology, coordination and interactions, and environment), 18 components and 104 indicators. Also, the pattern identified in the qualitative section was confirmed based on the findings of the quantitative section.

Conclusion: The results of the research show that the model of detecting of organized crimes in the Iranian police can be used in the criminalization of organized crimes and crime detection by the police, and according to the comparison of the current and desired situations and the identification of the gap between these two situations, officials and policy makers The police command of the whole country should take the necessary measures for the implementation of the model.

Keywords: model, crime detection, organized crime, national, transnational, police.

1 Assistant Professor, Department of Counter-intelligence, Amin Police University, Tehran. Iran. (Corresponding author). Email: aliyektaxi@gmail.com

فصلنامه علمی پژوهش‌های مدیریت انتظامی

سال هفدهم، شماره سوم، پاییز ۱۴۰۱

صص ۱۷۸-۱۴۷

الگوی جرم‌یابی جرائم سازمان‌یافته در پلیس ایران

علی یکتا^۱

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۳/۰۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۶/۱۸

چکیده

زمینه و هدف: سلسله‌ای از جرائم با روش‌ها و اشکال جدید، پیچیدگی در شیوه ارتکاب و با ویژگی‌های خاص در سطوح ملی و فراملی، موسوم به «جرائم سازمان‌یافته»، در حال گسترش است که موجب ناامنی در جوامع اعم از ملی و بین‌المللی شده است. پلیس بر اساس وظیفه قانونی خود، متولی اصلی کشف و مبارزه با جرائم سازمان‌یافته است. این پژوهش با هدف ارائه الگوی جرم‌یابی جرائم سازمان‌یافته در پلیس ایران انجام شده است.

روش: پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و به لحاظ ماهیت از نوع آمیخته است. در بخش کیفی، حجم نمونه را ۱۵ نفر از بین خبرگان مطلع تشکیل داد که بر اساس اصل اشباع نظری از روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند. داده‌های گردآوری شده از تکنیک مصاحبه نیمه‌ساختاریافته، به روش تحلیل محتوای کیفی با نرم‌افزار «مکس کیودا» مورد تحلیل و بررسی قرار گرفت. بخش کمی به شیوه پیمایشی است؛ جامعه آماری این بخش شامل کارشناسان پلیس‌های تخصصی به تعداد ۲۵۱ نفر بود که حجم نمونه براساس جدول مورگان و روش نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی، به تعداد ۱۴۸ نفر انتخاب شد. داده‌های بخش کمی با ابزار پرسش‌نامه جمع‌آوری شد و از طریق نرم‌افزار لیزرل مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها: الگوی جرم‌یابی جرائم سازمان‌یافته شامل شش بُعد (ساختاری، اهداف، منابع انسانی، فناوری، هماهنگی و تعاملات و محیط)، ۱۸ مؤلفه و ۱۰۴ شاخص است. همچنین الگوی شناسایی شده در بخش کیفی، بر اساس یافته‌های بخش کمی تأیید شد.

نتیجه‌گیری: نتایج پژوهش بیانگر آن است که الگوی جرم‌یابی جرائم سازمان‌یافته در پلیس ایران می‌تواند در جرم‌یابی جرائم سازمان‌یافته و کشف جرم توسط پلیس به کارگیری شود و با توجه به مقایسه وضع موجود و مطلوب و مشخص شدن شکاف بین این دو وضعیت، مسئولین و سیاست‌گذاران فرماندهی انتظامی کل کشور می‌بایست تدابیر لازم را برای اجرایی شدن الگو به کار گیرند.

کلیدواژه‌ها: الگو، جرم‌یابی، جرائم سازمان‌یافته، ملی، فراملی، پلیس.

استاد: یکتا، علی؛ (۱۴۰۱). الگوی جرم‌یابی جرائم سازمان‌یافته در پلیس ایران، فصلنامه پژوهش‌های مدیریت انتظامی

<https://doi.org/10.22034/pmsq.2022.1268820.1539>

۱۷ (۳)، صص ۱۷۸-۱۴۷

۱. استادیار گروه حفاظت اطلاعات دانشگاه علوم انتظامی امین، تهران، ایران. (نویسنده مسئول). رایانامه:

مقدمه

جرائم سازمان یافته معضلی برای جامعه جهانی است که با پیشرفت‌های شگرف بشر و ظهور پدیده جهانی شدن، با تنوع مظاهر، گسترش یافته‌اند؛ به طوری که از جهانی شدن جرم، به عنوان پیامد ناخواسته و پنهان جریان جهانی شدن یاد می‌شود (نجفی ابرندآبادی، ۱۳۹۱، ۶۵). رشد روزافزون و تنوع بزهکاری سازمان یافته ایجاب می‌کند سیاست جنایی سنجیده و کارآمدی برای رویارویی با این جرائم، توأم با نظام رسیدگی دقیق و سریع، در سطوح داخلی و بین‌المللی شناسایی و ایجاد شود. بر این اساس، تصمیم‌گیرندگان عرصه سیاست جنایی، به دنبال تحول در آشکال جرائم به سازمان یافته از یک سو و ناکارآمدی پاسخ‌های سنتی عدالت کیفری در مرحله تحقیقات جنایی از سوی دیگر؛ برای موفقیت در مبارزه با جرائم سازمان یافته، باید به همان اندازه که به تفکیک پدیده‌های مرتبط با جرائم سازمان یافته و تمایز بین انواع آن‌ها توجه می‌کنند، در رویارویی و مبارزه با آن‌ها نیز برای جلوگیری از بیراهه رفتن، این مسئله را در نظر بگیرند که قصد مبارزه با چه نوع خاصی از پدیده‌های مرتبط با جرائم سازمان یافته وجود دارد (یکتا، ۱۴۰۱، ۳۲) روش‌های سنتی کشف جرم، به دلیل ایستایی و مقاومت در برابر تغییر، در کشف جرائم سازمان یافته پویا کارایی لازم را ندارد و مستندات موجود در خصوص روند افزایش جرائم سازمان یافته از قبیل انواع قاچاق، مفاسد اقتصادی و اداری و ... شاهد این ادعا است؛ به عنوان مثال کشف بیش از ۱۳۶ هزار میلیارد ریال کالای قاچاق در ده ماهه اول سال ۱۳۹۹ و تشکیل ۵۷۰ فقره پرونده قاچاق سازمان یافته با ارزشی بالغ بر ۲۰۰ هزار میلیارد ریال، بیانگر حجم بالای قاچاق سازمان یافته در کشور است (مؤیدی خرم‌آبادی، ۱۴۰۰، ۴).

جرائم سازمان یافته ضمن پیچیدگی، در بسترهای گوناگون و گاهی در بطن فعالیت‌های مشروع رخ می‌دهند؛ از این رو، رؤیت‌پذیری آن‌ها نسبت به جرائم سنتی و متعارف جامعه کمتر است؛ بنابراین، جرم‌یابی این جرائم تا حدود زیادی متفاوت از شیوه‌های کشف و تعقیب سایر جرائم بوده و با چالش‌های فراوانی مواجه است. تدوین یک الگوی مدون توأم با هم‌پوشانی نهادهای امنیتی ملی و همگرایی کشورهای منطقه‌ای و

فرمانطقه‌ای می‌تواند منجر به حل مشکلات موجود، کاهش هزینه‌های جاری نهادهای امنیتی از جمله پلیس و سرعت عمل در کشف به‌موقع جرائم موصوف، همچنین ارتقای کارایی و اثربخشی برنامه‌ها و اقدام‌های مختلف پلیسی شود.

ارائه الگوی مطلوب برای جرم‌یابی جرائم، پس از شناخت جرائم سازمان‌یافته و زیرساخت‌های قانونی، مستلزم شناخت وضعیت فعلی جرم‌یابی جرائم سازمان‌یافته توسط پلیس ایران، به‌عنوان متولی اصلی کشف و جرم‌یابی است. از منظر مسائل مرتبط با ساختار قانونی نهاد کشف جرم در نظام حقوقی ایران، به‌موجب ماده چهار قانون تشکیل ناجا مصوب ۱۳۶۹، وظیفه کشف و ردیابی جرائم به پلیس واگذار شده و به‌موجب ماده ۲۸ قانون آیین دادرسی کیفری، پلیس به‌عنوان تنها ضابط عام دادگستری؛ متولی کشف جرم، حفظ آثار و علائم و جمع‌آوری ادله وقوع جرم، شناسایی، تحقیقات مقدماتی و ... است. رویکرد غالب فعلی پلیس در قبال جرائم، بیشتر جنبه واکنشی و به‌صورت سنتی و تا حدودی جامعه‌محور است. این رویکرد برخلاف برخی رویکردهای کارآمد پلیسی (مانند رویکرد اطلاعات پایه و پلیسی‌گری هوشمند)، در مقابله با جرائم به‌ویژه سازمان‌یافته، با رکود مواجه شده و نشانه آن، افزایش تراکم جرائم به‌خصوص نوع سازمان‌یافته، در نظام‌های عدالت کیفری واکنشی است.

پلیس ایران از منظر اجرایی در وضعیت کنونی، به‌صورت پراکنده و بعضاً سطحی به کشف برخی جرائم سازمان‌یافته می‌پردازد. با عنایت به بُعد فراملی این جرائم، بررسی میزان کارایی پلیس‌های استانی و شهرستانی در گستره محلی و پلیس‌های تخصصی در گستره ملی در کشف این جرائم به‌منظور ارائه الگوی مناسب، نیازمند مطالعه منسجم است. با اذعان به اهمیت و لزوم ایجاد پلیس‌های تخصصی در ساختار فراجا، ضروری است این موضوع مطالعه شود که پلیس ایران نیازمند چه الگویی در جرم‌یابی جرائم سازمان‌یافته است. به‌عنوان نمونه از بُعد ساختار پلیس ایران، ایجاد پلیس تخصصی مبارزه با جرائم سازمان‌یافته مناسب است، یا ایجاد زیر ساختار مبارزه با این جرائم، درون هر یک از پلیس‌های تخصصی؟ بر این اساس، سؤال اصلی پژوهش حاضر عبارت است از این که الگوی جرم‌یابی جرائم سازمان‌یافته در پلیس ایران چیست و ابعاد و

مؤلفه‌های آن کدام‌اند؟

پیشینه و مبانی نظری

یکتا (۱۴۰۱) در مقاله‌ای با عنوان «رویارویی با جرائم سازمان یافته از تئوری تا عمل» که بر اساس روش توصیفی-تحلیلی و بر پایه اسناد و منابع کتابخانه‌ای با مطالعه اسناد بین‌المللی و قوانین داخلی و با هدف کاربردی نگاشته شده است، در نتایج این تحقیق نشان می‌دهد پس از شناسایی و درک مفهوم جرائم سازمان یافته - که لازمه مواجهه با هر پدیده نوظهوری است - برای جلوگیری از بیراهه رفتن در رویارویی با جرائم سازمان یافته، باید ضمن توجه به ابعاد این پدیده شامل «سازمان‌دهی فعالیت‌های غیرقانونی»، «سازمان‌دهی ساختارهای تبهکاری» و «سازمان‌دهی گستره اجتماعی (حکمرانی غیرقانونی)»؛ به تناسب هر یک از این سویه‌ها، اقدامات پیشگیرانه و سرکوب-گرانه طرح‌ریزی شود.

کریمی (۱۴۰۰) در رساله دکتری با عنوان «راهبردهای جرم‌یابی جرائم سازمان یافته مواد مخدر» که به روش کیفی و تحلیل محتوا انجام شده است، در یافته‌های خود پنج راهبرد را شناسایی و موردبررسی قرار داده است. در این پژوهش راهبرد تعاملات برون‌سازمانی (بین‌المللی) و راهبرد ساختاری، در تبیین جرم‌یابی جرائم سازمان یافته مواد مخدر، به ترتیب بیشترین سهم معنی‌داری را به خود اختصاص داده‌اند. مهم‌ترین نتایج این راهبردها شامل تقویت دیپلماسی پلیسی و مرزی، طرح‌ریزی عملیات برون‌مرزی، ایجاد مجتمع‌های ویژه قضایی مبارزه با مواد مخدر، ارتقای اثربخشی اقدامات نظارتی و کنترلی، تقویت آموزش و اقدامات پیشگیرانه و ... می‌باشند.

طالبیان (۱۳۹۹) مقاله‌ای با عنوان «نظام جامع جرم‌یابی در پلیس ایران» با ماهیت توصیفی - تحلیلی با استفاده از تکنیک پیمایشی و از منظر روش‌شناسی به صورت آمیخته انجام داده است و اقدام به ترسیم نظام جرم‌یابی برای پلیس ایران با ابعاد پنج‌گانه ساختار، محتوا، محیط، روندها و فناوری‌ها کرده است. در یافته‌های این پژوهش، از مهم‌ترین دلایلی که باعث شده پلیس ایران با اهداف مورد انتظار، فاصله داشته باشد، شکاف و فاصله بین فرماندهی و مدیریت، کارکنان و فرایندهای اجرایی در سطح سازمان و عدم

داشتن آگاهی و مدیریت صحیح، ذکر شده است و همچنین عدم انعطاف‌پذیری نسبت به محیط داخل و خارج، سازمان را از شناخت فرصت‌ها و بسترهای ناشی از ظرفیت محیط بازداشته و منتج به تفکر سنتی و ناموفقی نموده است. در این تحقیق، به آموزش شهروندان و کارکنان به طرق مختلف و اطلاع‌رسانی نسبت به اقدامات پلیس و کشف انواع جرائم، در استحکام و انسجام نظام جامع جرم‌یابی در پلیس، تأکید شده است.

رجبی تاج امیر (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان «جهانی‌شدن جرم و ضرورت سیاست‌گذاری جدید پلیس در مبارزه با جرائم فراملی» که از نظر گردآوری اطلاعات به روش اسنادی و از طریق مطالعه قوانین داخل، اسناد بین‌المللی و منابع معتبر انجام شده و اطلاعات به‌دست آمده به صورت توصیفی - تحلیلی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است، بیان می‌کند که با توجه به جهانی‌شدن جرائم و چالش‌های آینده، معماری انسانی، ساختار سازمانی، برنامه‌ریزی، سیاست‌گذاری و فرهنگ حاکم بر سازمان پلیس باید به گونه‌ای طراحی و اجرا شوند که کارکنان پلیس را به‌طور مستمر به سوی کاربرد عملی مبارزه با جرائم فراملی هدایت کند. بر اساس نتایج این تحقیق آنچه می‌تواند از تهدیدهای ناشی از جرائم جهانی بکاهد، تدوین سیاست‌های پلیسی مناسب، تقویت ابزارهای مبارزه با این‌گونه جرائم، انعقاد قرارداد منطقه‌ای و بین‌المللی جهت همکاری‌های پلیسی است.

رستم‌پور و همکاران (۱۳۹۷) در مقاله‌ای با عنوان «چشم‌اندازی بر مصادیق و جرائم سازمان‌یافته فراملی با تأکید بر سیاست تقنینی ایران» که به لحاظ هدف، کاربردی بوده و به روش تحلیلی - توصیفی به وضعیت مصادیق جرائم سازمان‌یافته فراملی پرداخته است، پنج جرم را به‌عنوان مهم‌ترین مصادیق جرائم سازمان‌یافته فراملی بیان می‌کند که عبارت‌اند از قاچاق مواد مخدر، قاچاق انسان و اعضای بدن، قاچاق تسلیحات و در کنار این‌ها جرم رشاء و ارتشاء و تطهیر درآمدهای ناشی از جرم (پول‌شویی) که در حوزه آسیب‌ها و آثار اقتصادی این دسته از جرائم قرار می‌گیرند را^۱ مشخص کرده است. نتایج این تحقیق بیانگر این است که کشور ایران همواره با آثار زیان‌بار این جرائم

دست و پنجه نرم می‌نماید و سیاست تقنینی ایران نیز در قوانین داخلی به جرم‌انگاری این جرائم توجه نشان داده است.

بیابانی و ستوده‌گندشمن (۱۳۹۶) مقاله‌ای با عنوان «بررسی سازمان‌یافتگی قاچاق کالا و ارز در مرزهای جنوبی ایران» نوشتند که از نظر هدف، کاربردی و از نظر شیوه اجرا، توصیفی - پیمایشی بود. جامعه آماری پژوهش به تعداد ۱۰۱۷ نفر را قاچاقچیان سابقه‌دار استان‌های مرزی جنوبی (هرمزگان، بوشهر، خوزستان، سیستان و بلوچستان) در سال‌های ۹۵-۱۳۹۰ تشکیل داده‌اند. یافته‌های این پژوهش نشان داد، رابطه معناداری بین ویژگی‌های تشکل ساختاریافته، استمرار رفتار مجرمانه در طول زمان، اهداف و انگیزه مادی، ارتکاب قاچاق به صورت فراملی و استفاده از شگردهای مجرمانه و سازمان‌یافتگی قاچاق کالای بالای یک میلیارد ریال در مرزهای جنوبی وجود دارد. نتایج حاصل از آزمون فریدمن نشان داد که نبود امکان نفوذ راحت به گروه مجرمانه؛ فراسنج مانع نبودن ایام تعطیل و مراسمات ملی و مذهبی در ارتکاب قاچاق توسط اعضای گروه؛ کسب قدرت سیاسی ابزاری برای به دست آوردن سود مادی بیشتر توسط گروه؛ استفاده از فناوری مدرن، صنایع مربوط به ارتباطات سریع از راه دور و کامپیوتری، خطوط ارتباطی ماهواره‌ای برای ارتکاب قاچاق توسط گروه و اولویت دادن به ایجاد فساد دولتی برای ارتکاب قاچاق توسط گروه، به ترتیب به عنوان مهم‌ترین فراسنج ویژگی‌های یادشده، مشخص و در اولویت‌های اول قرار دارند.

ون دایک و همکاران^۱ (۲۰۲۲) در یک پروژه تحقیقاتی ملی با عنوان «تداوم بین‌نسلی جرم در میان فرزندان مجرمین جرائم سازمان یافته در هلند» به صورت آمیخته به مطالعه رفتار مجرمانه در بین فرزندان مجرمین سازمان یافته در هلند پرداخته‌اند. یافته‌های این تحقیق که در مورد ۴۷۸ نفر از مجرمانی است که فرزندان آنان در جرم مورداستفاده قرار گرفته‌اند، نشان می‌دهد که تقریباً نیمی از فرزندان مجرمین جرائم سازمان یافته دارای سابقه کیفری هستند. پسران به‌طور قابل توجهی بیشتر در معرض خطر هستند و این خطر

نیز با افزایش سن به شدت افزایش می‌یابد. نتایج، رابطه بین نسلی را برای جرائم خشن، قوی‌تر نشان می‌دهد و با توجه به خطر نسبی جرم، نتایج نشان می‌دهد که فرزندان مجرمان جرائم سازمان‌یافته محکوم، سه برابر بیشتر از کودکان گروه مقایسه، حتی پس از کنترل تعداد جرائم والدین، در معرض خطر جرم هستند. در مجموع، خطر قابل توجهی از تداوم بین‌نسلی رفتار مجرمانه در میان فرزندان مجرمین جرائم سازمان‌یافته وجود دارد.

در ادامه به شرح مبانی نظری پژوهش پرداخته می‌شود:

الگو: بدون تردید هر سازمان و نهادی نیازمند الگو، شیوه، رویه و برنامه‌های مناسب برای یک عملکرد اثربخش است. اصولاً ابعاد مختلف، اجزای یک الگو را تشکیل می‌دهند، این ابعاد در دوره‌های مختلف و بر اساس نظریات صاحب‌نظران، متفاوت است. یکی از مهم‌ترین الگوهای مطرح در مباحث مدیریتی تئوری سازمانی هارولد لویت^۱ به‌عنوان یک سیستم از چهار متغیر به‌شدت وابسته به هم تشکیل شده است که شامل: (کارکنان، اهداف/وظایف، ساختار و تشکیلات سازمانی) است (نچار و نذر محمدی، ۱۳۹۴، ۹۰). بر اساس طرح لویت سازمان‌ها از چهار قسمت متعامل فوق تشکیل شده‌اند. این مدل نشان می‌دهد که هر عنصر از عناصر یک سیستم سازمان به یکدیگر وابسته هستند؛ بدین معنی که تغییر در هر یک از این چهار عنصر به‌تنهایی اتفاق نمی‌افتد و تغییر در هر یک از بخش‌های سازمان روی کل سیستم تأثیر می‌گذارد.

ارکان سازمان بر اساس مدل لویت شامل: ۱- افراد، مهم‌ترین رکن سازمان هستند چون به دیگر ارکان سازمان معنی می‌دهند؛ ۲- ساختار، چهارچوب روابط بین افراد و مشاغل است. ساختار به روابط میان اجزای یک مجموعه ساماندهی شده اشاره دارد. در تئوری سازمان ساختار اجتماعی به روابط میان عناصر اجتماعی نظیر افراد، پست‌ها و واحدهای سازمانی که متعلق به آن‌ها هستند اشاره دارد؛ ۳- اهداف، همان فلسفه وجود سازمان است؛ و ۴- تکنولوژی یا فناوری که جنبه نرم‌افزاری آن دانش و مهارت است ولی جنبه

سخت‌افزاری آن ماشین و ابزار است، در کل ابزاری است برای تبدیل ورودی‌ها به خروجی‌ها. لویت مشاهده کرد هر رویکردی به تغییر در سازمان صرفاً از طریق یک بعد غیرممکن است؛ به‌عنوان مثال اگر متغیر هدف‌گذاری به‌صورت کارا تغییر کند، سایر ابعاد نیز به‌تبع آن تغییر می‌کند.

اشاره می‌شود. با توجه به مباحث پیش‌گفته در تحقیق حاضر به ابعاد ساختاری، هماهنگی و منابع انسانی در کنار مقولهٔ اجتناب‌ناپذیر فناوری، با اقتباس از الگوی سازمانی پیش‌گفته توجه و تمرکز بیشتری شده است.

جرم‌یابی: جرم‌یابی یکی از رشته‌های علوم جنایی است که به مطالعهٔ جرم و بزهکاری و کشف جرم با دو رویکرد استفاده از علوم انسانی و علوم تجربی می‌پردازد و هدف آن اثبات وقوع جرم و منتسب نمودن وقوع جرم به فرد یا افراد مشخص و اثبات این انتساب با ادلهٔ اثباتی متقن در هر مرحله از دادرسی کیفری است و چون از تمام رشته‌های علوم انسانی و تجربی در راستای نیل به اهداف آن استفاده می‌شود، میان‌رشته‌ای محسوب می‌شود.

هیئت جرم‌یابی آمریکا، جرم‌یابی را رشته حرفه‌ای و علمی مدیریت تشخیص، تعیین، تمایز (تفرد) و ارزیابی ادلهٔ مادی با استفاده از علوم فیزیکی و طبیعی در موضوعات علوم حقوقی تعریف کرده است. (احسانی، هندیانی، قاسمی و نیازخانی، ۱۳۹۸، ۳۶۱).

جرم‌یابی از نگاه قانون‌گذار: مبنای اولیه و اساسی دستگاه قضایی و پلیس برای کشف، شناسایی و مقابله با جرائم، قوانین موضوعه است و جهت‌گیری سیستم قانون‌گذاری، نقش تعیین‌کننده‌ای در راهبردهای دستگاه قضایی و پلیس در مقابله و کنترل مجرمان دارد. به‌عبارت‌دیگر، بسترهای قانونی ایجادشده، می‌تواند راهگشای توسعهٔ سازوکارهای مربوط به کشف جرائم نوین باشد (اسماعیلی و همکاران، ۱۳۹۹، ۲۵).

مفهوم جرائم سازمان‌یافته: برای رویارویی با هر پدیده‌ای از جمله جرائم سازمان‌یافته، در وهلهٔ اول درک مفهوم آن، بررسی نظام‌مند پدیده‌های مرتبط با مفهوم جرائم سازمان‌یافته و در ادامه استدلال دربارهٔ برخی رویکردهای پیشگیرانه و سرکوب‌گرانه

خاص، لازم و ضروری است. در بررسی نظام‌مند و تاریخی مفهوم جرائم سازمان‌یافته برای طرح‌ریزی راهبردهای مناسب بر ضد جرائم سازمان‌یافته، پیش از هر چیز دانستن این نکته مهم است که جرائم سازمان‌یافته پدیده‌ای منسجم، مشخص و روشن نیست. به‌روشنی مشخص نیست که آیا اصولاً باید درباره جرائم سازمان‌یافته حرفی زده شود یا خیر و اگر قرار است از آن حرفی زده شود، باید درباره چه چیزی گفته شود. شناخت مفهوم و مصادیق جرائم سازمان‌یافته همچنین ساختارهای قانونی و منابع تقنینی موجود در قبال این جرائم به درک بهتر این اصطلاح کمک می‌کند و این امر گویای آن است که باید مفهوم جرائم سازمان‌یافته به لحاظ تاریخی بررسی شود.

از حیث پیشینه، به اعتقاد برخی از صاحب‌نظران، جرم سازمان‌یافته ابتدا در جرم‌شناسی و جامعه‌شناسی جنایی مورد بحث قرار گرفته است و پس از تبیین تهدیدها و آثار مخرب آن‌ها بر جامعه، برخی از دولت‌ها آن را به تدریج وارد حقوق داخلی خود کرده‌اند. این اصطلاح را برای نخستین بار «ادوین ساترلند» در سال ۱۹۳۹ م در کتاب مشهور «اصول جرم‌شناسی» مطرح کرد. صاحب‌نظران دیگری معتقدند مفهوم جرائم سازمان‌یافته در دهه آخر ۱۸۰۰ م و اوایل دهه ۱۹۰۰ م، از کنار هم قرار گرفتن اتفاقی دو واژه «سازمان‌یافته» و «جرائم»، شکل گرفت. در این فرایند، معانی کاملاً متفاوتی را به این اصطلاح نسبت می‌دادند و اصطلاح «جرائم سازمان‌یافته» به‌عنوان برجستگی برای پدیده‌هایی کاملاً متفاوت به کار می‌رفت؛ برای مثال، برای چندموسری مورمن‌ها در ایالت یوتا (کارگین^۱، ۱۸۷۰، ۲۲)؛ جنگ‌ها و قساوت‌هایی که در زمان جنگ خارجی و داخلی انجام می‌شد (اسپنسر^۲، ۱۸۸۱، ۲۳)؛ قیام دهقانان در ایرلند (لوئیس^۳، ۱۸۳۶)؛ گروه‌های راهزن در حومه شهرهای هند (آرنولد^۴، ۱۸۶۲، ۲۶۴)؛ اتحادیه‌های کارگری

-
1. Cragin
 2. Spencer
 3. Lewis
 4. Arnold

مبارز در ساحل غربی آمریکا (نیویورک تایمز، ۱۹۰۷) و برای دنیای مخفیانه هزاران تبهکار حرفه‌ای در شیکاگو (سیمس^۱، ۱۹۲۰) لفظ جرائم سازمان‌یافته، اطلاق می‌شد. وضع به همین منوال بود تا این که در دهه‌های ۱۹۵۰ و ۱۹۶۰ م، مفهوم جرائم سازمان‌یافته روشن‌تر شد و در میان مردم (دست‌کم در ایالات متحده) رواج یافت. با این توضیح که پس از برپایی چند جلسات استماع علنی دربارهٔ قمار غیرقانونی و نفوذ جنایی اتحادیه‌های کارگری که در کنگره آمریکا برگزار شد، اتفاقاتی رخ داد که موجب شد اصطلاح جرائم سازمان‌یافته عمدتاً با پدیده‌ای بسیار خاص با نام مافیای ایتالیایی - آمریکایی معادل شود. در ۱۹۶۷ م، کمیسیونی که توسط رئیس‌جمهور وقت آمریکا (جانسون) برپا شده بود، اعلام شد که جرائم سازمان‌یافته شامل ۲۴ «خانواده» مافیایی می‌شود که در سرتاسر آمریکا پراکنده‌اند (کارگروه ویژه جرائم سازمان‌یافته، ۱۹۶۹).

در دههٔ ۹۰ میلادی برای حل مشکل جرائم و همکاری‌های بیشتر، یکی از مهم‌ترین همایش‌های جهانی در سطح وزرا در مورد جرائم سازمان‌یافته فراملی در سال ۱۹۹۴ م، در ناپل ایتالیا، منتهی به صدور یک اعلامیه سیاسی و یک طرح عملیاتی برای مبارزه با جرائم سازمان‌یافته گردید. به این سان بود که زمینهٔ تدوین کنوانسیون ملل متحد برای مبارزه با جرائم سازمان‌یافته ۲۰۰۰ م موسوم به پالمو شکل گرفت. با تصویب این کنوانسیون، خطر افزایش جرائم سازمان‌یافته و لزوم رویارویی با آن‌ها به همهٔ کشورها گوشزد و اعمال مقررات ویژه‌ای به کشورهای عضو در قوانین ملی خود توصیه شد؛ اما کنوانسیون پالمو به تعریف جرائم سازمان‌یافته و یا بیان مفهوم این جرائم نپرداخته بلکه در بند (الف) ماده ۲ با تعریف گروه مجرمانه سازمان‌یافته» تلاش کرده است معنای جرم سازمان‌یافته را به ذهن نزدیک سازد. مطابق این بند «گروه مجرم سازمان‌یافته، به گروه تشکیل‌یافته از سه نفر یا بیشتر اطلاق می‌شود که برای یک دورهٔ زمانی مشخص وجود داشته و با هدف ارتکاب یک یا چند جرم یا تخلف شدید مندرج در این کنوانسیون به منظور تحصیل مستقیم یا غیرمستقیم منفعت مالی یا سایر منافع مادی به صورت

هماهنگ فعالیت می‌کند.» کنوانسیون پالرمو همچنین جرم سازمان یافته را به ویژگی فراملی و تحصیل منافع مادی و بهره مالی متصف نموده است. در نهایت، تاریخچه مفهومی دوست ساله این اصطلاح کمک نکرد که تعریفی روشن و بدون ابهام از آن به دست آید (لمپه^۱، ۲۰۱۹، ۲۱۷). همچنین، این امکان وجود ندارد که در تاریخ مفهومی به گذشته بازگشت تا به یک درک ناب و اصیل از جرائم سازمان یافته رسید، مگر این که کسی تمایل داشته باشد به عقب (دهه ۱۹۶۰ م) و به ذهنیت بحث برانگیز و واقعاً ناقصی که از مافیا وجود داشت، برگردد.

بیش از ۲۰۰ تعریف مختلف از این اصطلاح در ۷۰ سال گذشته ارائه شده است که نشان دهنده میزان سردرگمی مفهومی است که اصطلاح جرائم سازمان یافته را احاطه کرده است. هیچ یک از این تعاریف به طور همگانی پذیرفته نشده‌اند؛ این امکان نیز وجود ندارد که اتفاق نظری عمومی به دست آید. در عوض، تفاوت‌های بنیادین در ابعاد مختلف وجود دارد (ون لمپه، ۲۰۱۶). شماری از تعاریف، جرائم سازمان یافته را اساساً با فعالیت‌های جنایی برابر می‌دانند (نویمن^۲ و السن بوخ^۳، ۲۰۱۷، ۱). شماری دیگر از تعاریف، جرائم سازمان یافته را با سازمان‌های جنایتکار یکی دانسته‌اند (دوویچک^۴، ۱۹۸۸، ۶۸۰). برخی از تعاریف نیز ترکیبی از این مفاهیم را در برمی‌گیرند و می‌گویند جرائم سازمان یافته هر جرم سازمان یافته‌ای است که نوع خاصی از جرم باشد و توسط گروه‌های تبهکار خاصی انجام شود (ایگناتوویچ^۵، ۱۹۹۸، ۲۵) و یا اینکه نوع خاصی از گروه‌های تبهکاری که در نوع خاصی از جنایت‌ها دخیل باشند (والنچیچ و موزتیچ، ۲۰۰۶، ۱۳۰). در آخر، تعریفی از جرائم سازمان یافته وجود دارد که آن را یک نظام و یا شرایط نظام‌مندی می‌داند که در پشت جنایت‌های خاص و یا گروه‌های تبهکاری خاص وجود دارد (بلاک، ۱۹۸۳؛ هومر، ۱۹۷۴، ۴). تعریف اخیر، بر روی مسئله اعمال قدرت

-
1. Lampe
 2. Neuman
 3. Elsenbroich
 4. Dobovšek
 5. Ignjatović

تأکید دارد؛ برای مثال، (کلارک، ۲۰۰۵، ۱۰۵) درباره جرائم سازمان‌یافته براساس «جایگاه نامشروع قدرت» بحث می‌کند.

در سطوح پایین‌تری از تصورات موجود از این مفهوم نیز اختلاف عقیده وجود دارد؛ برای مثال، درباره این سؤال که یک سازمان تبهکاری چه شرایطی باید داشته باشد تا سازمان تبهکاری تلقی شود. برای این که جرم سازمان‌یافته اتفاق بیفتد، چه تعداد افراد باید مشارکت داشته باشند؟ برخی از تعاریف دست کم دو تن، برخی دست کم سه تن و برخی بیش از سه تن را لازم دانسته‌اند. برخی از تعاریف، وجود یک ساختار رسمی یا سلسله‌مراتبی را لازم می‌دانند. مسائل بحث‌برانگیز دیگر این هستند که آیا فساد و اعمال خسونت از ویژگی‌های جرائم سازمان‌یافته هستند یا خیر.

مصادیق جرائم سازمان‌یافته: با توجه به نبود یک تعریف فراگیر برای این نوع از جرائم و تفاوت نظام‌های حقوقی، فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی حاکم بر کشورها، مصادیق این جرائم نیز از یک کشور به کشور دیگر متفاوت است؛ لذا به‌منظور جرم‌یابی و مبارزه مؤثر با این جرائم باید زوایای مختلف جرائم مشخص شده و بین کشورهای مختلف نیز هماهنگی ایجاد شود. ساده‌ترین روش در ایجاد هماهنگی و وحدت در این زمینه تنظیم یک سند بین‌المللی است؛ جامعه جهانی نیز با آگاهی از این مطلب و به‌منظور پر کردن این خلأ اقدام به تنظیم کنوانسیون پالمو کرد.

در خصوص این که چه اعمال مجرمانه‌ای را باید به‌عنوان مصادیق جرم سازمان‌یافته محسوب کرد، اختلاف نظر وجود دارد. در اسناد بین‌المللی مختلف و ناظر بر بزهکاری سازمان‌یافته، نظام‌های حقوق ملی و مطالب منتشرشده از سوی کارشناسان و صاحب‌نظران، مصادیق متعددی برای جرائم سازمان‌یافته مطرح شده است که با تدقیق در آن‌ها تفاوت‌هایی در تشخیص مصادیق آن‌ها آشکار می‌شود. کنوانسیون پالمو چهار جرم اساسی را تعریف کرده است که تمامی کشورهای عضو باید در قوانین داخلی خود این اعمال را جرم بدانند. این چهار جرم عبارت‌اند از: شرکت در گروه

مجرمانه سازمان یافته (ماده ۵ کنوانسیون پالمو^۱)، تطهیر در آمده‌های ناشی از جرم (ماده ۶ کنوانسیون پالمو)، فساد اداری (ماده ۸ کنوانسیون پالمو) و ایجاد مانع در اجرای عدالت (ماده ۲۳ کنوانسیون پالمو). همکاری دولت‌ها بر پایه مبارزه با این جرائم بنا نهاده شده است، ولی این همکاری محدود به این جرائم نیست و جرائم مهمی که (طبق تعریف کنوانسیون) گروه‌های مجرمانه مرتکب می‌شوند نیز در حوزه عمل این کنوانسیون قرار می‌گیرد. مصادیق جرائم سازمان یافته بسیار متنوع است و در برخی نواشتگان حقوقی تا ۵۳ مورد از اشکال جرائم سازمان یافته برشمرده است.

از یک منظر فعالیت‌های مجرمانه سازمان یافته را در دو دسته متفاوت می‌توان تقسیم‌بندی کرد: نخست، فعالیت‌هایی که به‌طور مستقیم جهت تحصیل منافع مادی صورت می‌گیرند و دوم، فعالیت‌هایی که به‌منظور تسهیل یا پیشینه ساختن فعالیت‌ها و منافع سازمان و یا حفظ اقتدار و استمرار آن صورت می‌گیرد (یکتا، ۱۴۰۱، ۵۱).

ویژگی‌های جرائم سازمان یافته: بزهکاری سازمان یافته دارای ویژگی‌های خاص خود است. در این میان دکرین، نهادها و سازمان‌های دولتی و غیردولتی فعال در عرصه مبارزه با جرم سازمان یافته، هر یک از نظر گاه خود اقدام به ارائه ویژگی‌های مختلفی برای این نوع بزهکاری کرده‌اند؛ به‌عنوان نمونه اجلاس وزرای جهان در خصوص جرائم سازمان یافته که در پاییز ۱۹۹۴ در ناپل ایتالیا برگزار شد، ویژگی‌های زیر را درباره جرائم سازمان یافته برمی‌شمارد: «۱- جرم توسط گروهی ساختار یافته (سازمان یافته) انجام می‌شود؛ ۲- در این نوع جرم، ارتباط سلسله‌مراتبی با شخصی که رهبران گروه را قادر به کنترل سازمان می‌کند، وجود دارد؛ ۳- خشونت، ارباب و فساد برای کسب سود در قلمرو گروه و بازارهای هدف آن اعمال می‌شود؛ ۴- در این نوع جرائم برای افزایش فعالیت‌های مجرمانه یا رسوخ در اقتصاد قانونی از تطهیر و موجه کردن اقدامات غیرقانونی استفاده می‌شود. این گونه فعالیت‌های مجرمانه قابلیت توسعه به

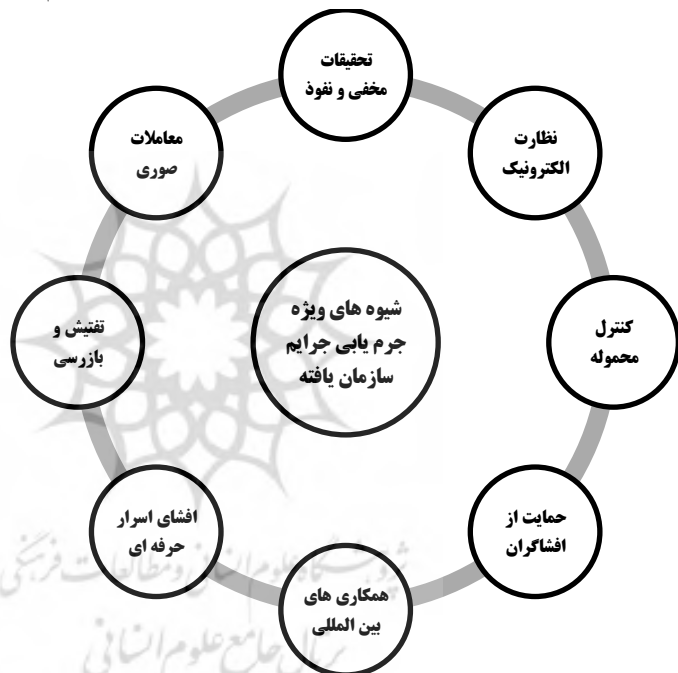
۱. کنوانسیون ملل متحد علیه جرائم سازمان یافته فراملی مصوب ۲۰۰۰ میلادی موسوم به پالمو

فعالیت‌های جدید در ورای مرزها را دارند؛ و ۵- مجرمان در انجام این گونه جرائم با تشکیلات مجرمانه فراملیتی سازمان یافته همکاری دارند.» (ترابی، ۱۳۸۵، ۵۷).

آثار و پیامدهای جرائم سازمان یافته: بز هکاری به عنوان پدیده‌ای ضداجتماعی دارای آثار منفی بر هر جامعه است و دقیقاً به خاطر همین پیامدها است که عنوان مجرمانه به خود می‌گیرد. بز هکاری سازمان یافته نیز از این اصل مستثنا نیست. با این توضیح که این نوع بز هکاری به دلیل ویژگی‌های خاصی که دارد آثار زیان‌بارتر و به مراتب شدیدتر و عمیق‌تری از بز هکاری عادی دارد. این جرائم جنبه‌های سیاسی، اقتصادی و فرهنگی کشورها و جوامع را تهدید کرده و در این ابعاد می‌توانند کشورها را با چالش جدی مواجه سازند. آثار سیاسی جرائم سازمان یافته، هم در بُعد ملی و هم در بُعد بین‌المللی حائز اهمیت است. گروه‌های مجرمانه هم در کشورهای باثبات سیاسی و اقتصادی و هم در کشورهای در حال توسعه (جهان سوم) تلاش می‌کنند، با ایجاد فساد مالی از طریق دادن رشوه، در میان مقامات عالی‌رتبه هم کشور متبوع خود و هم کشور محل فعالیت مجرمانه نفوذ کنند. تأثیر جرم سازمان یافته بر کشورهای با ثبات بالا به شیوه‌های مختلفی واقع می‌شود، ولی نتایج آن سست کردن پایه‌های مردم سالاران آن‌هاست؛ به گونه‌ای که برخی معتقدند فسادهای مرتبط با جرم سازمان یافته فراملی در کشوری مثل آمریکا به پایه‌های اساسی آن نیز آسیب رسانده است (ویلیامز، ۱۳۷۹، ۲۸۰)؛ بنابراین، جرائم سازمان یافته در ساختارهای سیاسی کشورها، حکومت قانون، مردم سالاری و... اثر مخرب می‌گذارند.

مجرمین جرائم سازمان یافته برای این که با سهولت بیشتری اهداف خود را دنبال کنند، امنیت اجتماعی کشورها را به خطر می‌اندازند که خود تأثیر مستقیم و انکارناپذیری بر روی زندگی افراد و کیفیت آن دارد. مهم‌ترین تبعات این جرائم در بُعد انسانی عبارت‌اند از: افزایش خشونت، ترویج فحشا و اعتیاد، گسترش بیماری‌های مقاربتی و افزایش هزینه‌های زندگی روزمره که تمام این موارد تأثیر مستقیم بر کیفیت زندگی افراد جامعه دارد.

شیوه‌های ویژه جرم‌یابی جرائم سازمان‌یافته: با توجه به پیچیدگی جرائم سازمان‌یافته و این‌که بزهکاران این جرائم برای پیشبرد اهداف مجرمانه خود از فن‌آوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی پیشرفته استفاده می‌کنند، اگر جرم‌یابان، از همان شیوه‌های متعارف و سنتی برای کشف و جرم‌یابی جرائم سازمان‌یافته استفاده کنند، بدیهی است که موفقیت ناچیزی کسب می‌کنند؛ بنابراین، پیش‌بینی روش‌های جدیدتری که برخی از آنها بر اساس اسناد جهانی و قوانین داخلی در شکل (۱) ذکر شده است، لازمه کسب موفقیت در شناسایی و مقابله با جرائم سازمان‌یافته است.

شکل ۱. شیوه‌های ویژه جرم‌یابی جرائم سازمان‌یافته (یکتا، ۱۴۰۱، ۸۶)

روش

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی- توسعه‌ای و از نظر نوع داده آمیخته (کیفی و کمی) با رویکرد اکتشافی است. در بخش کیفی از روش تحلیل محتوا استفاده شده است. جامعه آماری در بخش کیفی شامل خبرگان و صاحب‌نظران حوزه جرم‌یابی جرائم سازمان‌یافته با سنوات بیش از ده سال خدمت و دارای مدرک تحصیلی حداقل

کارشناسی ارشد در پلیس ایران و دستگاه قضایی بودند که از بین آنان به روش نمونه‌گیری هدفمند و بر اساس اصل اشباع نظری ۱۵ نفر انتخاب شدند. گردآوری داده‌ها در این بخش با تکنیک مصاحبه نیمه‌ساختاریافته انجام شد. برای اطمینان از روایی ابزار (مصاحبه) از نظرات استادان صاحب‌نظر در حوزه پژوهش و مقایسه سؤالات با مبانی نظری استفاده شد و برای حصول اطمینان از پایایی از روش‌های راثو و پری (۲۰۰۳) شامل قابلیت بازیافت‌پذیری، تأییدپذیری و قابلیت تکرارپذیری استفاده شد. بخش کمی از لحاظ ماهیت توصیفی تحلیلی با تکنیک پیمایشی است. در این مرحله جامعه آماری شامل کارشناسان خبره پلیس‌های تخصصی به تعداد ۲۵۱ نفر بودند که بر اساس جدول مورگان و روش نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی، حجم نمونه به تعداد ۱۴۸ نفر از بین آن‌ها انتخاب شدند. روایی پرسش‌نامه از روش روایی سازه و محتوا، با استفاده از نظر استادان آشنا با موضوع و سنجش پایایی پرسش‌نامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شد. در مرحله کیفی، داده‌ها به روش تحلیل محتوا، با رویکرد استقرایی و با استفاده از نرم‌افزار «مکس کیودا» و در بخش کمی، داده‌های جمع‌آوری شده (با ابزار پرسش‌نامه) با استفاده از نرم‌افزار لیزرل مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها

در فرایند انجام این پژوهش، اقدام به انجام مصاحبه عمیق نیمه‌ساختاریافته با خبرگان پژوهش شد. به منظور اطلاع از داده‌های لازم در خصوص هدف این پژوهش و تا حد امکان کاهش داده‌های غیرمرتبط، اهداف پژوهش و الگوی مستخرج از مطالعه مبانی نظری، به مصاحبه‌شوندگان ارائه شد. با انجام ۱۲ مصاحبه، اشباع نظری حاصل شد و پس از آن تا مصاحبه پانزدهم ادامه پیدا کرد تا از مطرح‌نشدن داده‌های جدید، اطمینان حاصل شود. در این مرحله، اطلاعات گردآوری شده از مصاحبه‌شوندگان (در حین مصاحبه با هماهنگی آنان ضبط شده است) تبدیل به متن شد؛ سپس با استفاده از نرم‌افزار «مکس کیودا ۲۰۱۸»^۱، با بهره‌گیری از شیوه کدگذاری داده‌های متنی که در

مطالعات کیفی مرسوم است (کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی) تجزیه و تحلیل داده‌ها انجام شد. توضیح این که، کدگذاری داده‌ها به روش استقرایی و تجزیه و تحلیل جمله به جمله انجام و در نهایت مفاهیم، مقولات و گزاره‌ها استخراج شد. پس از پیاده‌سازی و نوشتن مصاحبه مشارکت‌کنندگان و تجزیه و تحلیل دقیق داده‌ها، مفاهیم از طریق کدگذاری به‌طور مستقیم از متن مصاحبه شرکت‌کنندگان و یا با توجه به موارد مشترک و کاربرد آن‌ها استخراج شدند. به عبارتی داده‌ها در سطح جمله و عبارت برای هر یک از مصاحبه‌ها مورد بررسی قرار گرفت و کدهای مفهومی از مصاحبه‌ها استخراج شدند. گاهی اوقات یک جمله به بیش از یک مفهوم مربوط می‌شد که با استخراج کدهای مفهومی مشترک و یا پالایش و حذف موارد تکراری و با بهره‌گیری از مبانی نظری و تطبیق برخی از کدهای مفهومی، مفاهیم شناسایی و مشخص شدند. در عملیات کدگذاری باز که پژوهشگر را به سمت تبیین مفاهیم و مقوله‌ها سوق می‌دهد؛ رابطه کدها و ارتباط منطقی هر کد در داخل یک مفهوم، مشخص شد؛ بنابراین تمام داده‌های پژوهش بر اساس کدگذاری باز ساماندهی شد و محقق مسیر احصای مفاهیم و مقوله‌های اصلی و فرعی (ابعاد و مؤلفه‌ها) را طی کرد. در نهایت، در پایان مرحله کدگذاری باز، یافته‌های حاصل از مصاحبه‌ها در ۵۰۳ ریز مقوله کدگذاری و در ادامه کدهای استخراجی، (طبق نمونه جدول ۱) دسته‌بندی شدند.

جدول ۱. نمونه کدهای باز استخراجی به روش تحلیل محتوا

کدهای باز	عنوان کد	نکات کلیدی
ساختار سازمانی	KMB۹	تقویت ساختار فعلی پلیس
ساختار مستقل و تخصصی	KMB۹	پلیس مستقل و تخصصی برای سازمان‌یافتگی جرائم را رصد و دنبال نماید.
ساختار فرا استانی	KMB۹	نیاز به یک پلیس فرا استانی است یعنی یک پلیسی که جغرافیا ندارد چون جرائم مالی این نیست که مثلاً فقط در کرمان باشد
پایش و نظارت	KMB۹	نظارت مبادی در هر زمان نسبت به کلیه مدیران
به‌روز نبودن ساختار	KMB۹	ساختار فعلی پلیس ناشی از سیاست جنایی داخلی

نکات کلیدی	عنوان کد	کدهای باز
یک ساختار مجزا و مستقل تشکیل شود که فضای حاکم بر آن فضای مبارزه با جرائم سازمان یافته است	KMB۹۹	ساختار اختصاصی
با مرکزیت تهران نیروها از پلیس هر استان تهیه و معرفی شوند؛ اما مستقیماً زیر نظر مرکز باشند مستقل باشند	KMB۹۹	ساختار متمرکز با نیروهای محلی
چابکی ساختار، ارگانیک بودن، نو به نو شدن، پیش‌رونده، روزآمد بودن، کارآمد بودن	KMB۹۹	ساختار چابک

در کدگذاری باز داده‌ها خرد و ریز می‌شوند و این امر به محقق اجازه می‌دهد تا مقولات را شناسایی کند. در کدگذاری مقوله‌های فرعی همان داده‌ها مجدداً با ایجاد روابط بین مقولات به نوعی جدید به یکدیگر مرتبط می‌شوند. در کدگذاری مقوله‌های فرعی، پژوهشگر یکی از مقوله‌های کدگذاری باز را به‌عنوان مقوله یا پدیده‌ی اساسی انتخاب و مقوله‌ها را به آن مرتبط می‌کند. استراوس و کوربین^۱ (۱۳۸۷، ۹۶) معتقدند در صورتی که هیچ‌یک از مقوله‌های ما به نظر محوری نیامد، یعنی اینکه انتزاعی‌تر از سایر مقوله‌ها نبود، آنگاه برای پدیده‌ی اصلی نامی را متناسب با موضوع تحقیق انتخاب کرده و آن را مقوله‌ی محوری قرار می‌دهیم. بر این اساس، در مرحله‌ی بعدی یکی از مقوله‌ها به‌عنوان محور فرایند در حال بررسی و اکتشاف به‌عنوان مقوله‌ی اصلی یا بُعد تعیین و سپس مقوله‌های دیگر (مقوله‌های فرعی یا مؤلفه‌ها) در زیرمجموعه آن قرار گرفت. در نتیجه، ابعاد اصلی و مؤلفه‌های پژوهش بر اساس فرایند کدگذاری باز داده‌های مصاحبه‌ها به‌دست آمد؛ که در جدول ۲، نمونه‌ای از آن ارائه می‌شود.

جدول ۲. نمونه تحلیل برگرفته از مصاحبه

مقوله اصلی	مقوله فرعی	کد مصاحبه‌شونده	گزاره/متن مصاحبه
	فیزیکی	۱۱۴	یک بخش هم محیط است؛ مثلاً در کردستان یا در جنوب با قاچاقچی بخواهید مبارزه کنید مردم می‌ریزند سر شما و

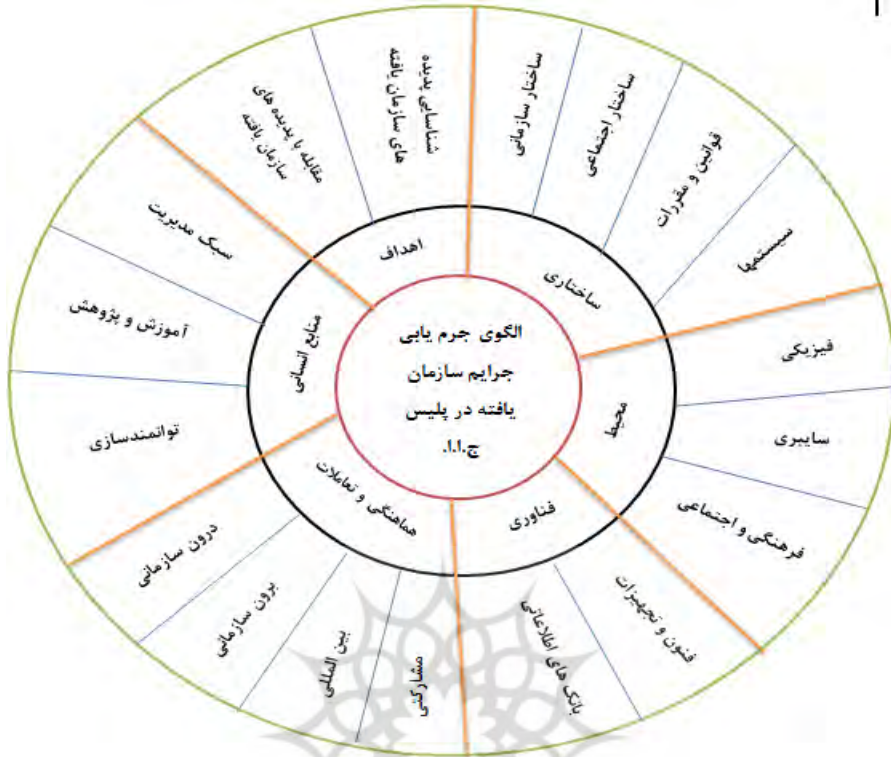
محیط	فرهنگی	سنگ و چوب می‌زنند. یا سنج بخواهید بروید دنبال جرم‌یابی سازمان‌یافته مردم می‌ریزند و نمی‌گذارند؛ اما اگر بخواهید در یزد بروید دنبال تروریست مردم همه همکاری می‌کنند. پس ببینید یکی محیط فرهنگی است.
	مجازی	۱۰۶ فضای واقعی و مجازی در امتداد هم هستند و درهم تنیده‌اند به نظر من در آینده فضای واقعی جزئی از فضای مجازی خواهد شد.

سپس، برای خلق معنی از این مفاهیم استخراج‌شده، با توجه به محتوای ظاهری در دسته‌های مفهومی که در واقع، نشانگر یک مفهوم مستقل هستند، بعد از منظم کردن آن‌ها و درج شناسه مصاحبه‌جمله‌های هم‌سطح، با توجه به مفاهیم آن‌ها و نقاط اشتراکشان، در یک دسته قرار گرفته تا ارتباط معنایی درستی با هم داشته باشند و شناسه‌های ناقص، نامرتب و تکراری حذف شدند. بدین ترتیب مقوله‌های اصلی (ابعاد) مطابق جدول ۳ شکل گرفت.

جدول ۳. کدهای مقوله‌های اصلی و فرعی

مقوله‌های اصلی	عنوان کد	مقوله‌های فرعی
ساختاری	FA۹	ساختار سازمانی، ساختار اجتماعی، سیستم‌ها، قوانین و مقررات
اهداف	FA۹	شناسایی پدیده‌های سازمان‌یافته، رویارویی با پدیده‌های سازمان‌یافته،
منابع انسانی	FA۹	سبک مدیریت، آموزش و پژوهش، توانمندسازی،
هماهنگی و تعاملات	FA۹	درون‌سازمانی، برون‌سازمانی، بین‌المللی، مشارکتی
فناوری	FA۹	فنون و تجهیزات، بانک‌های اطلاعاتی
محیط	FA۹	ساختار سازمانی، ساختار اجتماعی، سیستم‌ها، قوانین و مقررات

بر اساس یافته‌های جدول شماره ۳ تعداد شش مقوله اصلی (بعد) و در مجموع تعداد ۱۸ مؤلفه شناسایی که طبق شکل ۲ الگوی جرم‌یابی جرائم سازمان‌یافته در پلیس جمهوری اسلامی ایران شکل گرفته است.

شکل ۲. الگوی جرم‌یابی جرائم یافته در پلیس ج.ا.ا. (برگرفته از ادبیات نظری و مصاحبه با خبرگان)

در مرحله کمی پژوهش، بر اساس معیارهای استخراج‌شده از مرحله کیفی به طراحی پرسش‌نامه پرداخته شد، این بخش شامل ۱۰۸ گویه بسته و تا حد ممکن سعی شد برای پاسخگویان (شامل کارشناسان پلیس‌های تخصصی با مدرک تحصیلی حداقل کارشناسی ارشد و حداقل ۱۰ سال تجربه خدمت در حوزه‌های کشف جرم) قابل درک باشد. گویه‌های پرسش‌نامه از طیف پنج‌گزینه‌ای لیکرت و در سه وضعیت شامل میزان موافقت، وضعیت فعلی (موجود) و وضعیت مطلوب (افق ۱۴۱۴) تنظیم شد. نتایج حاصل از خروجی‌های نرم‌افزار لیزرل نشان می‌دهد که طبق جدول شماره ۴ تمامی شاخص‌های برازش، در دامنه معتبر قرار دارند و مدل کلی را مورد تأیید قرار می‌دهند؛ بنابراین مدل جرم‌یابی جرائم سازمان یافته از برازش خوبی برخوردار است.

جدول ۴. شاخص‌های برازندگی مدل

X^2/df	RMSEA	RMR	GFI	CFI	NNFI	IFI
۲/۱۱	۰/۰۸۶	۰/۰۴۵	۰/۹۰	۰/۹۵	۰/۹۲	۰/۹۳

همچنین شاخص نکویی برازش یعنی: **GOF** نیز توسط فرمول زیر محاسبه شده است:

$$GOF = \sqrt{. / ۳۱۶ \times . / ۷۹۶} = ۰ / ۵۰۱$$

سه سطح ۰/۰۱ تا ۰/۲۵، ۰/۲۵ تا ۰/۳۶ و بیش از ۰/۳۶ برای **GOF** نشان‌دهنده برازش ضعیف، متوسط و قوی مدل می‌باشند؛ بنابراین با توجه به مقدار ۰/۵۰۱ محاسبه شده، مدل موردنظر از برازش بسیار قوی برخوردار است.

بعلاوه تمامی بارهای عاملی مؤلفه‌ها و ابعاد مدل جرم‌یابی جرائم سازمان‌یافته، مقادیری بیش از ۰/۵ دارند. همچنین مقادیر t محاسبه شده نشان داد که بارهای عاملی معنی‌دارند زیرا با اطمینان ۹۵ درصد، همگی مقادیر خارج از بازه بحرانی ۱/۹۶- تا ۱/۹۶ می‌باشند؛ بنابراین تمامی مؤلفه‌ها و ابعاد شناسایی شده برای الگوی جرم‌یابی جرائم سازمان‌یافته، مورد تأیید می‌باشند. جدول شماره ۵ بارهای عاملی و مقدار معنی‌داری t مؤلفه‌ها را نشان می‌دهد.

جدول ۵. بارهای عاملی و مقدار معنی‌داری مؤلفه‌ها

معنی‌داری	بارهای عاملی	مؤلفه	معنی‌داری	بارهای عاملی	بعد
۷/۵۵	۰/۶۶	ساختار سازمانی	۸/۳۴	۰/۹۶	ساختار
۷/۴۰	۰/۶۷	ساختار اجتماعی			
۹/۲۶	۰/۸۷	سیستم‌ها			
۹/۵۲	۰/۹۱	قوانین و مقررات			
۹/۵۰	۰/۸۳	شناسایی پدیده‌های سازمان‌یافته	۹/۵۷	۰/۸۳	اهداف
۱۲/۲۹	۰/۹۱	رویارویی با پدیده‌های سازمان‌یافته			
۱۲/۵۹	۰/۸۳	سبک مدیریت	۱۱/۹۱	۰/۹۸	منابع انسانی
۱۳/۵۵	۰/۸۸	آموزش و پرورش			
۱۴/۲۸	۰/۹۱	توانمندسازی			

۱۳/۰۰	۰/۸۳	درون‌سازمانی	۱۱/۴۴	۰/۹۴	هماهنگی و تعاملات
۱۵/۰۹	۰/۹۴	برون‌سازمانی			
۱۳/۲۳	۰/۸۷	بین‌المللی			
۱۴/۰۰	۰/۹۲	فنون و تجهیزات	۱۱/۹۷	۰/۸۹	فناوری
۱۶/۴۷	۰/۹۱	بانک‌های اطلاعاتی			
۷/۵۹	۰/۶۷	فیزیکی	۸/۴۶	۰/۷۹	محیط
۱۰/۵۶	۰/۹۹	سایبری			
۹/۲۵	۰/۸۱	فرهنگی			

در بررسی شکاف ابعاد و مؤلفه‌های شناسایی شده بین وضعیت موجود و مطلوب، از آزمون t زوجی^۱ استفاده شده است. در این آزمون میانگین ارزیابی انجام شده توسط پاسخ‌دهندگان در مورد وضع موجود با میانگین ارزیابی‌ها در مورد وضع مطلوب مقایسه شده است. لازمه استفاده از این آزمون، نرمال بودن متغیرهای مورد مطالعه است. بدین منظور از آزمون کلموگروف - اسمیرنوف استفاده شد. نتیجه نشان داد که سطح معنی‌داری تمامی ابعاد و مؤلفه‌ها بیش از خطای آزمون است بدین معنی که فرضیه نرمال بودن متغیرها پذیرفته می‌شود؛ بنابراین می‌توان برای تحلیل شکاف از آزمون t بهره‌برداری کرد.

جدول ۶. آزمون t زوجی تفاوت وضع موجود و مطلوب در ابعاد مدل

فاصله اطمینان		سطح معنی‌داری	درجه آزادی	t آماره	تفاوت میانگین‌ها	میانگین	وضعیت	متغیر
کران بالا	کران پایین							
-۰/۴۴۱	-۰/۷۶۸	۰,۰۰۰	۱۵۰	-۷/۳۳۸	-۰/۶۰۵	۲/۷۴۱	موجود	ساختار
						۳/۳۴۷	مطلوب	
-۰/۶۷۳	-۱/۰۳۶	۰,۰۰۰	۱۵۰	-۹/۳۱۱	-۰/۸۵۵	۲/۶۶۸	موجود	اهداف
						۳/۵۲۲	مطلوب	
-۰/۶۳۹	-۰/۹۹۸	۰,۰۰۰	۱۵۰	-۹/۰۲۸	-۰/۸۱۸	۲/۶۱۱	موجود	منابع انسانی
						۳/۴۳۰	مطلوب	

^۱. Paired-Samples T test

فاصله اطمینان		سطح معنی‌داری	درجه آزادی	t آماره	تفاوت میانگین‌ها	میانگین	وضعیت	متغیر
کران بالا	کران پایین							
-۰/۶۶۷	-۱/۰۱۹	۰,۰۰۰	۱۵۰	-۹/۴۵۹	-۰/۸۴۳	۲/۶۰۸	موجود	هماهنگی و تعاملات
						۳/۴۵۱	مطلوب	
-۰/۷۷۸	-۱/۱۵۴	۰,۰۰۰	۱۵۰	-۱۰/۱۳۵	-۰/۹۶۶	۲/۶۱۱	موجود	فناوری
						۳/۵۷۷	مطلوب	
-۰/۷۵۲	-۱/۰۹۵	۰,۰۰۰	۱۵۰	-۱۰/۶۵۰	-۰/۹۲۳	۲/۵۹۷	موجود	محیط
						۳/۵۲۰	مطلوب	

یافته‌های جدول ۶ نشان می‌دهد که میانگین نظر پاسخگویان در مورد وضعیت موجود ابعاد مدل، کمتر از میانگین وضعیت مطلوب ابعاد است. همچنین سطح معنی‌داری آزمون در مورد تمامی ابعاد، کمتر از خطای آزمون (۰/۰۵) است؛ بنابراین فرضیه صفر مبنی بر وجود تفاوت بین وضع موجود و مطلوب رد می‌گردد و تفاوت مشاهده‌شده در نمونه، معنی‌دار و قابلیت تعمیم به جامعه آماری دارد. همچنین کران‌های بالا و پایین آزمون، منفی می‌باشند. بدین معنی که میانگین وضع موجود در تمامی ابعاد، کمتر از وضع مطلوب است؛ بنابراین با اطمینان ۹۵ درصد می‌توان اظهار داشت که وضعیت فعلی ابعاد جرم‌یابی جرائم سازمان‌یافته با وضعیت مطلوب فاصله دارد. همچنین با توجه به تفاوت میانگین‌ها، کمترین فاصله در بُعد ساختار و بیشترین فاصله در بُعد فناوری است. یافته‌های پژوهش بیانگر آن است میانگین وضع موجود در تمامی مؤلفه‌ها، کمتر از وضع مطلوب است؛ بنابراین با اطمینان ۹۵ درصد می‌توان اظهار داشت که وضعیت فعلی مؤلفه‌های جرم‌یابی جرائم سازمان‌یافته با وضعیت مطلوب فاصله دارد. همچنین با توجه به تفاوت میانگین‌ها، کمترین فاصله در ساختار اجتماعی و بیشترین فاصله در حوزه سائیری است. در بین ابعاد الگوی جرم‌یابی جرائم سازمان‌یافته، بر اساس میانگین نظرات پاسخگویان در وضع موجود و مطلوب، بُعد ساختار کمترین و بُعد فناوری از بیشترین شکاف برخوردار می‌باشند.

بر اساس یافته‌های پژوهش الگوی جرم‌یابی جرائم سازمان یافته در پلیس ایران می‌تواند در جرم‌یابی جرائم سازمان یافته و کشف جرم توسط پلیس به کارگیری شود و با توجه به مقایسه وضع موجود و مطلوب و مشخص شدن شکاف بین این دو وضعیت، مسئولان و سیاست‌گذاران فرماندهی انتظامی کل کشور می‌بایست تدابیر لازم را برای اجرایی شدن الگو اتخاذ کنند.

بحث و نتیجه‌گیری

کشف و ردیابی جرائم سازمان یافته یکی از مهم‌ترین اقدامات در زمینه مبارزه با این جرائم محسوب می‌شود. در نظام حقوقی ایران، به موجب ماده ۲۸ قانون آیین دادرسی کیفری، پلیس به عنوان ضابط عام دادگستری؛ متولی اصلی کشف و جرم‌یابی جرائم محسوب و به موجب ماده چهار قانون تشکیل نیروی انتظامی مصوب ۱۳۶۹، این وظیفه به ناجا واگذار شده است. از آنجا که جرائم سازمان یافته ضمن پیچیدگی، در بسترهای گوناگون و گاهی در بطن فعالیت‌های مشروع رخ می‌دهند و به دلیل پیوند بزه‌کاران سازمان یافته با منافذ قدرت سیاسی - اقتصادی؛ رؤیت‌پذیری آن‌ها نسبت به جرائم سنتی و متعارف جامعه کمتر است. بر این اساس، جرم‌یابی این جرائم تا حدود زیادی متفاوت از شیوه‌های کشف جرائم دیگر و با چالش‌های فراوانی مواجه است؛ بنابراین، روش‌های سنتی کشف جرم، به دلیل ایستایی و مقاومت در برابر تغییر، در کشف جرائم سازمان یافته پویا و به‌روز، کارایی لازم را ندارند.

بدیهی است موفقیت در دوران کنونی، در هر حوزه‌ای در سایه داشتن الگوی علمی تأیید شده است. بدون داشتن الگوی مناسب در جرم‌یابی جرائم سازمان یافته، علاوه بر آثار سوء امنیتی، سیاسی، اقتصادی و اجتماعی ناشی از شیوع این جرائم در جامعه، هزینه‌های کشف و مقابله با جرم، به دلیل کاهش کارآمدی و اثربخشی، افزایش می‌یابد. بر این اساس در پژوهش حاضر از برآیند یافته‌های بخش کیفی و کمی؛ الگوی جرم‌یابی جرائم سازمان یافته در پلیس ایران شناسایی و ترسیم شد.

در پاسخ به سؤال پژوهش مبنی بر این که الگوی جرم‌یابی جرائم سازمان یافته در پلیس ایران چیست و ابعاد و مؤلفه‌های آن کدام‌اند؟ گفتنی است همان‌گونه که در الگوی

نهایی پژوهش مشخص است، الگوی جرم‌یابی جرائم سازمان‌یافته در پلیس ایران، دارای شش بُعد شامل ساختاری، منابع انسانی، اهداف، هماهنگی و تعاملات، فناوری و محیط است. در لایل دوم که نمایانگر مؤلفه‌های الگو (۱۸ مؤلفه) است. بُعد ساختاری مشتمل بر چهار مؤلفه ساختار سازمانی، ساختار اجتماعی، سیستم‌ها و قوانین و مقررات است و بُعد منابع انسانی دارای سه عنصر سبک مدیریت، آموزش و پژوهش و توانمندسازی است. بُعد اهداف مشتمل بر دو مؤلفه شناسایی پدیده‌های مجرمانه و رویارویی متناسب با جرائم سازمان‌یافته است. سه مؤلفه سبک مدیریت، آموزش و پژوهش و توانمندسازی زیرمجموعه بُعد منابع انسانی قرار دارند و بُعد فناوری دارای دو مؤلفه فنون و تجهیزات و بانک‌های اطلاعاتی است. بُعد هماهنگی و تعاملات مشتمل بر چهار مؤلفه درون‌سازمانی، برون‌سازمانی، بین‌المللی و مشارکتی است و در نهایت بُعد محیط شامل فیزیکی، سایبری و فرهنگی و اجتماعی است.

نتایج این پژوهش، از چند منظر قابل بررسی است؛ اول این که این الگو، در بستر قوانین و مقررات کشور ایران و با توجه به چشم‌انداز ۱۴۱۴ پلیس جمهوری اسلامی ایران انجام پذیرفته است و از اسنادی نظیر ماده چهار قانون تشکیل نیروی انتظامی و برنامه راهبردی فراجا و قوانین موضوعه ایران اعم از ماهوی و شکلی و همچنین اسناد جهانی مرتبط با جرائم سازمان‌یافته، موافقت‌نامه‌های بین‌المللی ایران با کشورهای منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای، گردآوری شده است. همچنین مصاحبه‌شوندگان، به صورت هدفمند از خبرگان دانشگاهی و اجرایی پلیس با سابقه خدمتی بیش از ۱۰ سال و دارای تحصیلات تکمیلی انتخاب شده‌اند و پاسخ سؤال‌های پژوهشگر را با توجه به تجربه‌های مکتسبه در زیست‌بوم امنیت عمومی ایران داده‌اند؛ دوم این که داده‌های به‌دست آمده از منبع دوم پژوهش نیز حاصل رسوب دانشی مربوط به محیط ایران است، بنابراین می‌توان گفت که الگوی استخراج‌شده، بومی ایران بوده و درعین حال با ادبیات جرم‌یابی جرائم سازمان‌یافته که بخشی از آن فراملی است، در سطح بین‌المللی، تناقضی ندارد و الگویی بدیع و مناسب برای جرم‌یابی جرائم سازمان‌یافته در پلیس جمهوری اسلامی ایران محسوب می‌شود. نکته دیگر اینکه با بررسی پژوهش‌های مرتبط داخلی و

خارجی، مشخص شد که تنوع عوامل و مفاهیم اکتشافی و کمیّت عوامل احصا شده در پژوهش حاضر، نسبت به پژوهش‌های مشابه، بیشتر و گسترده‌تر است. پیشنهادها: پیشنهادهای برگرفته از یافته‌های پژوهش به تفکیک هر یک از الگوی جرم‌یابی جرائم یافته در پلیس ج.ا.ا. عبارت‌اند از:

- در بُعد ساختاری پیشنهاد می‌شود پلیس:
 ۱. با توجه به تغییر و تحولات گسترده جرائم سازمان یافته تا حد امکان ساختار خود را از حالت دیوان‌سالاری خارج و تلاش کند و برای ایجاد ساختارهای پویا، منعطف و تخت، در کنار اجتناب از سلسله‌مراتب اداری و تعدد پست‌ها، چابکی پلیس در جرم‌یابی جرائم سازمان یافته را افزایش دهد.
 ۲. بر ایجاد روابط غیررسمی و دوستانه و دادن آزادی عمل به کارکنان تأکید شود و با اعطای آزادی عمل بیشتر به کارکنان و مشارکت دادن آن‌ها در تصمیم‌گیری‌ها و تقویت ارزش‌ها، ساختار اجتماعی پلیس را متحول نمایند.
 ۳. ضمن پرهیز از وابستگی‌های مالی به نهادهای مردمی و خیرین، با اختصاص بودجه مستقل و نامحدود از جرم‌یابی واحدهای جرم یاب جرائم سازمان یافته پشتیبانی کند.
 ۴. با ایجاد یک ساختار اختصاصی در پلیس، نسبت به جرم‌یابی جرائم سازمان یافته در سطوح ملی و فراملی به صورت ویژه و تخصصی اقدام کند.
 ۵. با توجه به شفاف نبودن قوانین و مقررات مرتبط با جرائم سازمان یافته، از طریق معاونت حقوقی و امور مجلس فراجا نسبت به رفع ابهامات موجود اقدام و با تدوین شیوه‌نامه‌های داخلی، واحدهای مرتبط با جرم‌یابی جرائم سازمان یافته را نسبت به پی‌جویی جرائم موصوف حساس نماید.
- در بُعد اهداف، پیشنهاد می‌شود پلیس:
 ۱. در جرم‌یابی جرائم سازمان یافته، همواره شناسایی فعالیت‌های مجرمانه سازمان یافته و ساختارهای تبهکاری را با برنامه‌ریزی، به‌عنوان یک هدف اصلی مدنظر قرار دهد.
 ۲. ضمن طرح‌ریزی متناسب در جرم‌یابی هر یک از پدیده‌های سازمان یافته، با ارجحیت دادن به جرائم سازمان یافته، یکی از شاخص‌های ارزیابی عملکرد واحدهای جرم یاب

را شناسایی و کشف سازمان‌یافتگی جرائم قرار دهد.

• در بُعد منابع انسانی پیشنهاد می‌شود:

۱. از آنجا که منابع انسانی مهم‌ترین و کارسازترین سرمایه هر سازمانی محسوب می‌گردد. ضمن ترغیب آنان در مشارکت و تصمیم‌گیری‌ها، در سبک مدیریت از نگاه‌های سنتی پرهیز و با بهبود نظام آماری، مسئولیت‌پذیری کارکنان در جرم‌یابی جرائم سازمان‌یافته تقویت شود.

۲. با توجه به تحولات سریع و روزافزون جرائم سازمان‌یافته، ضمن تقویت مراکز علمی و پژوهشی، نسبت به ارائه آموزش‌های تخصصی، نوین و کارآمد برای کارکنان اقدام و دانش، مهارت و اطلاعات آنان در راستای جرم‌یابی جرائم سازمان‌یافته ارتقا دهد.

۳. با شناسایی و تبیین جرائم سازمان‌یافته و ایجاد انگیزه در کارکنان نسبت به توانمندسازی آنان اقدام شود.

• در بُعد هماهنگی و تعاملات پیشنهاد می‌شود:

۱. با توجه به پراکندگی پلیس‌های تخصصی در جرم‌یابی جرائم سازمان‌یافته، با ایجاد یک ساختار اختصاصی نسبت به هماهنگی اجزای مختلف پلیس و دخیل در این فرایند اقدام شود.

۲. با توجه به فعالیت و دخالت نهادهای مختلف امنیتی در جرم‌یابی جرائم سازمان‌یافته در سطح کشور، با تشکیل یک شورای هماهنگی با حضور همه نهادهای، چگونگی پی‌جویی جرائم سازمان‌یافته مطرح و تعیین تکلیف شود.

۳. با توجه به این که در سومین نشست وزرای کشور دولت‌های عضو اکو (استانبول ۲۴ دسامبر ۲۰۱۰) در مورد طرح تأسیس پلیس اکو، توافق شده است، پلیس ایران دیپلماسی پلیسی را در سطوح داخلی، منطقه‌ای و بین‌المللی تقویت کند و از طریق اینترپل و برگزاری نشست‌های مشترک، سوابق مربوط به تشکیل پلیس منطقه‌ای موسوم به اکوپل را پیگیری و نهایی نماید.

۴. در سطح بین‌المللی، پلیس ضمن تقویت و گسترش افسران رابط در کشورها، نسبت

به حضور فعال در نهادهای بین‌المللی اقدام کند.

۵. با توجه به کم‌هزینه بودن بهره‌گیری از منابع و مخبرین در جرم‌یابی جرائم سازمان یافته، نسبت به حمایت و جلب مشارکت شهروندان اقدام کند.

• در بُعد فناوری پیشنهاد می‌شود:

۱. برای جرم‌یابی جرائم سازمان یافته استفاده و به‌کارگیری از فناوری‌های پیشرفته، به‌روز و بومی را در بخش سخت‌افزاری متناسب با مأموریت و رسالت سازمان پلیس در برنامه‌های خود لحاظ کرده چراکه استفاده از فناوری نویدبخش پشتیبانی درست و معقولانه از اقدامات راهبردی سازمان خواهد بود.

۲. ضمن یکپارچه نمودن بانک‌های اطلاعاتی، دسترسی به موقع و نامحدود در راستای جرم‌یابی جرائم سازمان یافته را برای کارشناسان جرم‌یاب تسهیل کند.

• و در بُعد محیط پیشنهاد می‌شود:

۱. با تقویت رده‌های مرزی نسبت به پوشش خلأهای مرزی و اشراف بر آن‌ها به‌خصوص از طریق پایش‌های الکترونیکی اقدام شود.

۲. از آنجا که مجرمین سازمان یافته از فضای مجازی در کنار محیط واقعی بهره می‌برند، لزوم تقویت بیش‌ازپیش پلیس فتا و سایر پلیس‌های دخیل در جرم‌یابی جرائم سازمان یافته، بدیهی و اجتناب‌ناپذیر است.

سیاسگزاری

نگارنده بر خود لازم می‌داند از مسئولان و کارشناسان کشف جرم در سطوح مختلف فراجا به‌خصوص پلیس‌های تخصصی، پژوهشگران حوزه‌های امنیتی و داوران محترم و همچنین دست‌اندرکاران فصلنامه علمی پژوهش‌های مدیریت انتظامی که با راهنمایی‌های ارزشمند خود موجب افزایش غنای این اثر شدند، تقدیر و تشکر نماید.

منابع

- احسانی، بهمن؛ هندیانی، عبدالله؛ قاسمی، احمد؛ و نیازخانی، مرتضی. (۱۳۹۸). الگوی عملیاتی کشف جرم براساس ارزیابی قانون مبارزه با پولشویی در ایران. پژوهش‌های مدیریت انتظامی، ۱۴(۴)، ۳۵۸-۳۷۳. http://pmsq.jrl.police.ir/article_93696.html
- اسماعیلی، مهدی؛ حسین پور، جعفر؛ بختیاری تقی؛ و مجیدی، عبدالله. (۱۳۹۹). نظام جرم‌یابی پلیس با رویکرد اطلاعات محور. پژوهش‌های مدیریت انتظامی، ۱۵(۳)، ۲۱-۴۲. http://pmsq.jrl.police.ir/article_94016.html
- بیابانی، غلامحسین؛ و ستوده گندشمن، مجتبی. (۱۳۹۶). بررسی سازمان‌یافتگی قاچاق کالا و ارز در مرزهای جنوبی ایران، فصلنامه پژوهش‌نامه مطالعات مرزی، ۵(۴)، ۳۰-۶۰. http://journals.police.ir/article_19854.html
- ترابی، مظفر. (۱۳۸۸). جرم سازمان‌یافته معضلی جهانی، راه‌حل جهانی. مجله روند اقتصادی. ۲۰(۱)، ۵۶-۵۸.
- جوهج، ماری. (۱۳۸۶). تئوری سازمان: مدرن، نمادین - تفسیری پست مدرن. ترجمه حسن دانایی‌فرد. کتاب مهربان نشر.
- رجبی تاج‌امیر، ابراهیم. (۱۳۹۹). جهانی‌شدن جرم و ضرورت سیاست‌گذاری جدید پلیس در مبارزه با جرائم فراملی. مطالعات بین‌المللی پلیس، ۴۶(۱۲)، ۱۰۰-۱۲۱.
- http://interpol.jrl.police.ir/?_action=article&kw
- رستم‌پور، پوریا؛ مودتی، علی؛ و صحتی، سعید. (۱۳۹۷). چشم‌اندازی بر مصادیق و جرائم سازمان‌یافته فراملی با تأکید بر سیاست تقنینی ایران. فصلنامه مطالعات بین‌المللی پلیس، ۳۵(۸)، ۱۳۷-۱۶۱. <https://www.magiran.com/paper/1920272>
- طالبیان، حسین. (۱۳۹۹). نظام جرم‌یابی در پلیس ایران، فصلنامه پژوهش‌های اطلاعاتی و جنایی، ۲(۱۵)، صص ۸۹-۱۱۴. http://icra.jrl.police.ir/article_94838.html
- کریمی، مجید. (۱۴۰۰). راهبردهای جرم‌یابی جرائم سازمان‌یافته مواد مخدر. (رساله دکتری، دانشگاه علوم انتظامی امین).
- نجار، رضا؛ و نذر محمدی، محمد. (۱۳۹۴). تبیین مفهوم کارکردی مردم‌واری (تناسب ارکان) در سازمان‌های دولتی. نشریه مدیریت سازمان‌های دولتی، ۴(۱)، ۷۷-۹۰. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.2322522.1394.4.0.5.6>

- نجفی ابرندآبادی، علی حسین. (۱۳۹۱). تقریرات درسی مباحث علوم جنایی. با کوشش شهرام ابراهیمی، ویراست هفتم.
- یکتا، علی. (۱۴۰۱). الگوی جرم‌یابی جرائم سازمان یافته در پلیس جمهوری اسلامی ایران، [رساله دکتری، دانشگاه علوم انتظامی امین].
- یکتا، علی؛ بارانی، محمد؛ منظمی تبار، جواد؛ و افراسیابی، علی. (۱۴۰۱). رویارویی با جرائم سازمان یافته از تئوری تا عمل. فصلنامه علمی مطالعات بین‌المللی پلیس، ۱۳(۴۹)، ۵۷-۳۰.
- http://interpol.jrl.police.ir/article_98404.html
- Arnold, E. (1862). *The Marquis of Dalhousie's administration of British India*. Saunders, Otley, and Company.
- Cornish, D., & Clarke, R.V. (2002). Analyzing organized crimes. In: A.R. Piquero, S.G. Tibbetts (eds.), *Rational Choice and Criminal Behavior: Recent Research and Future Challenges* (pp. 41-62). New York, Routledge.
- <https://doi.org/10.4324/9780203822371>
- Cragin, A.H. (1870). *Execution of the Laws in Utah*. Washington DC, F., J. Rives, G.A.
- Bailey. Decker, S.H., & Townsend Chapman, M. (2008). *Drug Smugglers on Drug Smuggling: Lessons from the inside*. Philadelphia, PA, Temple University Press.
- Dobovšek, B. (2008). Economic organized crime networks in emerging democracies. *International Journal of Social Economics*, 35(9), 679-690.
- <https://doi.org/10.1108/03068290810896307>
- Ignjatović, D. (1998). *Organizovani kriminalitet, drugi deo, Kriminološka analiza stanja u svetu*. Belgrade, Policijska Akademija.
- https://www.jeecl.ro/index.php?option=com_attachments&task
- Lewis, G.C. (1836). *Local disturbances in Ireland*. London, B. Fellowes.
- Mack, J.A., & Kerner, H. J. (1975). *The Crime Industry*. Westmead, Saxon House.
- Neuman, M., Elsenbroich, C. (2017). Introduction: the societal dimensions of organized crime. *Trends in Organized Crime* 20(1-2), 1-15. <https://doi.org/10.1007/s12117-016-9294-z>
- Puzo, M. (1969). *The Godfather*. New York, G.P. Putnam's Sons.

- Sims, E.W. (1920). Fighting crime in Chicago: The Crime Commission. *Journal of the American Institute of Criminal Law and Criminology*, 11(1), 21–28. <https://doi.org/10.2307/1133787>
- Spencer, H. (1881). The Industrial type of society. *Popular Science*, 20(11), 1-29.
- Task Force on Organized Crime. (1967). *The Task Force Report: Organized Crime: Annotations and Consultants' Papers*. Washington DC, Government Printing Office.
<https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts>
- Van Dijk, M., Eichelsheim, V., Kleemans, E., Soudijn, M., & van de Weijer, S. (2022). Intergenerational continuity of crime among children of organized crime offenders in the Netherlands. *Crime Law Soc Change*, 77, 207–227.
<https://doi.org/10.1007/s10611-021-09970-1>
- Von Lampe, K. (2016). *Organized Crime: Analyzing illegal activities, criminal structures, and extra-legal governance*. Thousand Oaks, CA, Sage. <https://measuresforjustice.org/>
- Von Lampe, K. (2019). *Definitions of Organized Crime*. www.organized-crime.de/organizedcrimedefinitions